

De pedagoog
van NU

Vrijdag 26 september 2025
NBC Congrescentrum in Nieuwegein

nvo 2025
CONGRES
De pedagoog van NU

Deelsessie: Dynamisch testen

DR. MIRJAM DE VREEZE-WESTGEEST

Universiteit
Leiden
The Netherlands

1801

Welkom! Programma

- Achtergronden dynamisch testen
- Uitkomsten promotieonderzoek
- Casus Ana
- Zelf aan de slag met dynamisch testen
- Reflectie

Achtergronden dynamisch testen

- ***Statische testen*** > CITO toetsen, IQ testen, summatieve testen
 - Afname met standaard instructie
 - Doel meten van vaardigheden
 - Geeft indicatie van wat kind heeft geleerd op dat moment
- **Nadelen statische testen**
 - Benadelen bepaalde groepen kinderen
 - Kan leiden tot miskwalificaties

Achtergronden dynamisch testen

■ *Dynamische testen*

- In de testen zijn feedback, hints of trainingen opgenomen
- Doel meten voortgang in cognitieve taken
- Geeft inzicht in het potentieel om te leren

■ Nadeel dynamische testen

- Tijdrovend

Achtergronden dynamisch testen

- Vygotsky: Leren vindt plaats in de Zone van Naaste Ontwikkeling (ZNO)

Wat kun je leren met hulp van een ander = zone van **naaste** ontwikkeling

Wat kun je zelfstandig leren = zone van **actuele** ontwikkeling

❖ De zones verschillen per leerling en per ontwikkelgebied

Reflectie

- Stelling: Het aanbieden van hulp tijdens een test is niet 'valsspelen', maar essentieel om het potentieel om te leren in beeld te krijgen.

Achtergronden dynamisch testen

- In de wetenschap
 - Veel onderzoek op diverse gebieden: inductief redeneren, lezen, rekenen, executieve functies
 - Onderzoek bij verschillende doelgroepen
 - Kenmerk van onderzoek naar de ZNO is de opzet: pretest-training-posttest (sandwich design)
 - Het verschil tussen de posttest score en de pretest score is het potentieel om te leren

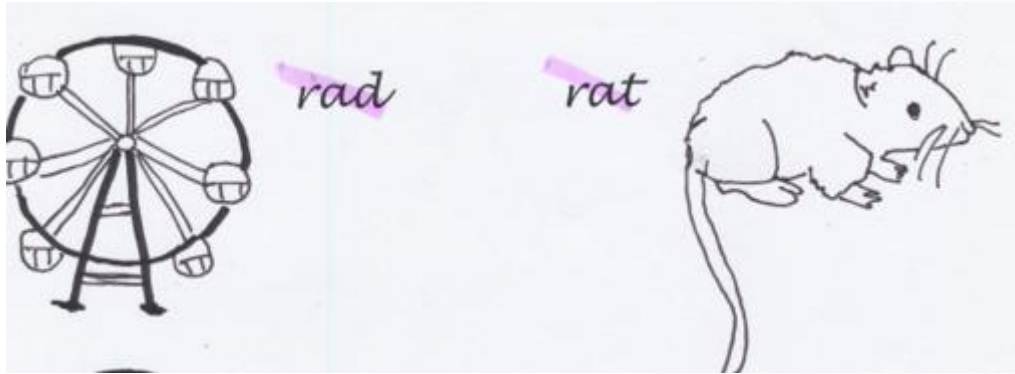
Uitkomsten promotieonderzoek: de dynamische test voor lezen en spellen

- Test de Evaluacion del Potencial de Aprendizaje para Lecto-escritura (Mata & Serrano, 2019)
- Dynamische test voor lezen en spellen, 1 uur
- Drie wetenschappelijke onderzoeken (één studie online)
- Typisch ontwikkelende kinderen en kinderen met dyslexie
- 7-12 jaar

De dynamische test voor lezen en spellen

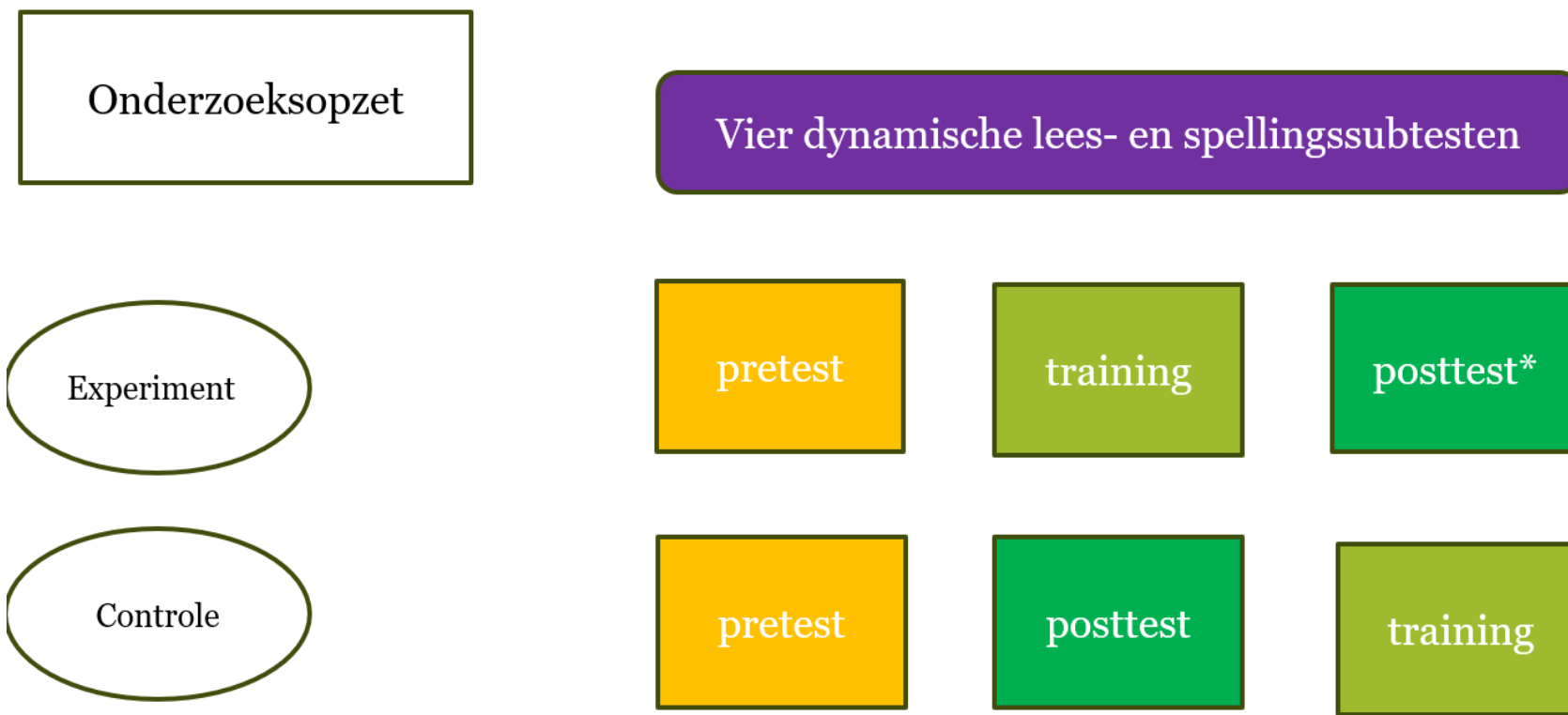
Fonologisch Bewustzijn	Prosodisch Bewustzijn	Schrijfvaardigheid van Woorden	Context Afhankelijke Woorden
Manipuleren en herkennen van klanken in woorden	Het herkennen van de klemtoon of nadruk in een woord	Bewustmaken van fonologische kennis en kennis van spellingsregels	Uit de context van een zin de juiste schrijfwijze van een woord bepalen
Pre- en posttest n/e/k	Pre- en posttest Kilota	Pre- en posttest Dictee woorden	Pre- en posttest De oude man had het aan zijn hard/wart/hart
Training Zinnen maken met kaartjes Woorden in lettergrepen hakken (onzin) woorden maken met dobbelstenen (klinkers en tweeteuten klanken) Fonemen omcirkelen	Training Klappen op tafel Woorden klappen en lettergrepen tellen Klemtoon aanwijzen op kaart Fiches op klemtoon kaart leggen	Training Praten over regels in algemeen Praten over spellingsregels Omcirkelen letterclusters (werk) woorden afmaken	Training Kaarten met plaatjes, bijvoorbeeld van een rad en rat die in zes stappen kleiner werden en in dit geval een d en een t overbleven

De dynamische test voor lezen en spellen

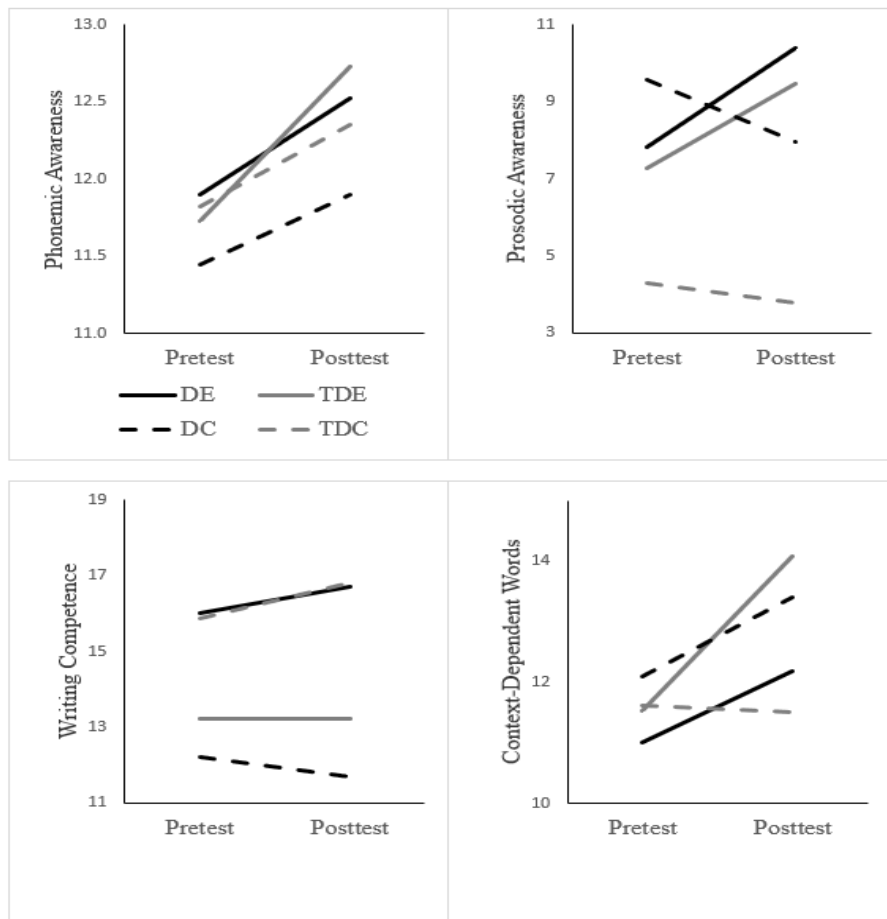

Tussen de n en k komt nooit een g

Uitkomsten promotieonderzoek

*Het potentieel om te leren is het verschil tussen de posttest scores en de pretest scores van de experimentele groep

Onderzoeksvraag

- *Gaan de typisch ontwikkelende kinderen in de experimentele groep significant meer vooruit van pretest tot posttest: het potentieel om te leren?*
- > subtest Prosodisch Bewustzijn lijkt het potentieel om te leren te benaderen van kinderen met dyslexie en typisch ontwikkelende kinderen
- > kinderen met dyslexie kunnen groei laten zien = potentieel om te leren benutten
- > ook groei waarneembaar in de controle groep en op andere subtesten maar niet significant
- > online onderzoek liet vergelijkbare resultaten zien als face to face

Reflectie

- Stelling: Dynamische testen zou de standaard moeten zijn bij het signaleren van dyslexie omdat het meer inzicht geeft in het potentieel om te leren dan conventionele testen

Uitkomsten promotieonderzoek verdiepende onderzoeksvragen

Onderzoeksopzet

Vier dynamische lees- en spellingssubtesten

Experiment

statische
test

pretest

training

posttest*

Controle

statische
test

pretest

posttest

training

	Pretest				Posttest experimental condition				Posttest control condition			
	Phonemic Awareness	Prosodic Awareness	Writing Competence	Context-Dependent Words	Phonemic Awareness	Prosodic Awareness	Writing Competence	Context-Dependent Words	Phonemic Awareness	Prosodic Awareness	Writing Competence	Context-Dependent Words
Typically developing children												
Visual Working Memory	.31*	.31*	.26	.20	.12	.46*	.35	.36	.29	.40	.24	-.13
Auditory Working Memory	.24	.17	.32*	.38*	.27	.06	.43*	.33	.04	.30	.17	.04
Cognitive Flexibility	-.24	-.04	-.18	-.03	-.14	-.08	.23	-.16	-.28	-.10	-.08	.05
Inhibition	.10	.09	-.07	-.13	-.19	-.09	.07	.28	.05	.15	-.31	-.34
Reading Self-Concept	.12	-.18	.34*	.28	-.14	-.21	.33	.27	.10	.07	.55**	.08
Children diagnosed with dyslexia												
Visual Working Memory	.22	.05	.10	-.02	.09	.16	.01	.33	.31	.03	.17	.16
Auditory Working Memory	.25	.14	.44*	.00	.03	.03	.40	.15	.31	.16	.27	.04
Cognitive Flexibility	.07	.17	.40*	.07	-.08	.23	.02	-.14	.36	-.05	.69**	.23
Inhibition	.03	-.07	.04	-.06	.14	.42	.28	.40	-.52	-.14	-.30	.09
Reading Self-Concept	.04	.19	-.01	-.19	.14	.27	-.10	-.09	.40	.30	.41	.10

Note. Significance * $p < .05$, ** $p < .01$

Onderzoeksvragen

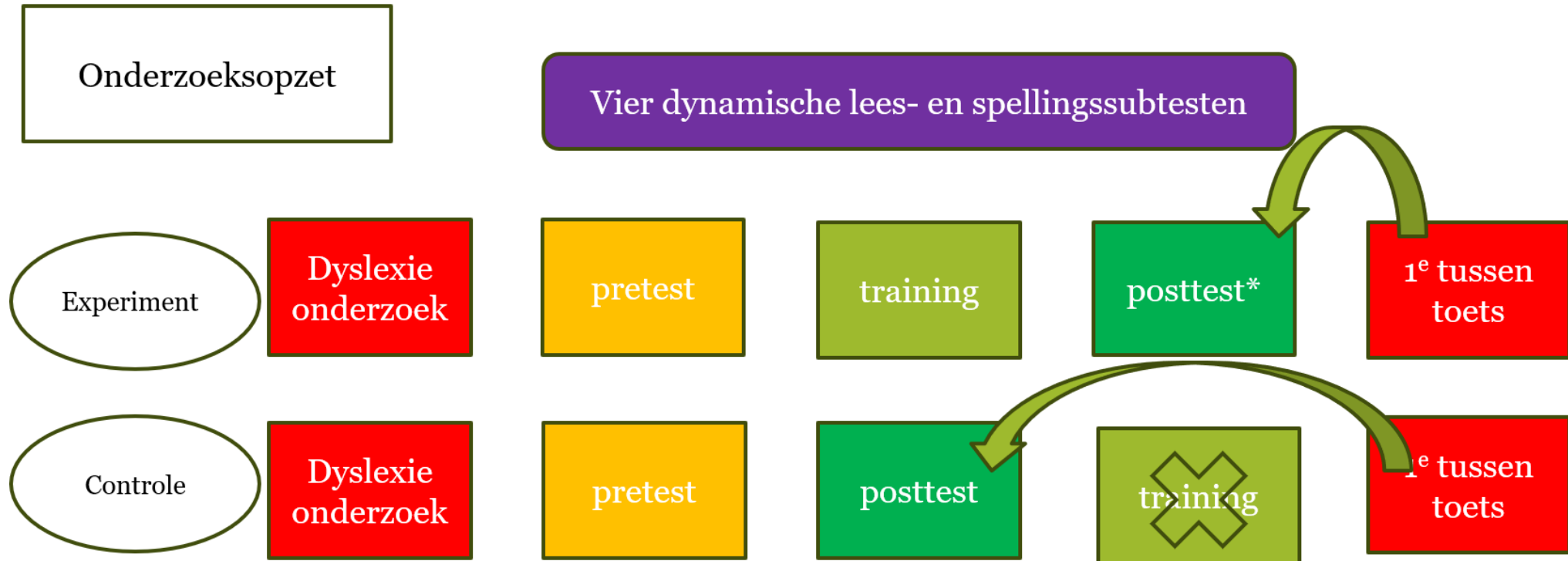
- *Hoe correleert de dynamische test met executieve functies?*
- > posttest scores dynamische schrijftesten minder afhankelijk van executieve functies

Onderzoeksvragen

	Pretest					Posttest experimental condition					Posttest control condition				
	Phonemic Awareness	Prosodic Awareness	Writing Competence	Context-Dependent Words		Phonemic Awareness	Prosodic Awareness	Writing Competence	Context-Dependent Words		Phonemic Awareness	Prosodic Awareness	Writing Competence	Context-Dependent Words	
Typically developing children															
Word Reading Fluency	.17	.26	.63**	.23		.12	.42	.69**	.02		.28	.03	.67**	.43	
Pseudoword Reading	-.12	.26	.32*	.10		-.15	-.07	.49*	-.05		-.03	.14	.28	.28	
Spelling	.50**	.24	.75**	.38*		.51*	.28	.55**	.30		.58*	.08	.84**	.66**	
Phonological Awareness	.25	.00	.53**	.05		.39	.17	.57**	.10		.17	-.16	.36	.02	
Intelligence	.21	.17	.18	.16		.64**	.20	.29	.15		.33	-.16	-.04	.11	
Children diagnosed with dyslexia															
Word Reading Fluency	.12	-.06	.56**	.31		-.37	-.25	.53*	.10		.03	.14	.50*	.34	
Pseudoword Reading	-.18	-.29	.31	-.03		-.65**	-.33	.14	-.15		-.21	-.05	.38	.13	
Spelling	.12	.002	.34*	.01		.13	-.39	.35	-.16		-.12	.13	.52*	.24	
Phonological Awareness	.06	.24	.34*	.05		.19	.07	.39	.29		-.11	.55*	.52*	.22	
Intelligence	.34*	.13	.05	.05		.52*	.28	.04	-.02		.37	.11	.16	-.18	

- *Hoe correleert de dynamische test met intelligentie en statische lees- en schrijf testen?*
- > De dynamische lees- en schrijftest komt overeen met de testen die in de klas worden gebruikt (Brus en Klepel)
- > Vergelijkbare vaardigheden /overlappende concepten
- > Subtest Fonologische Vaardigheden, posttest scores experimentele groep onverwachte correlatie met intelligentie
- > Meer onderzoek naar nodig

Uitkomsten promotieonderzoek verdiepende onderzoeksvragen

Onderzoeksvragen

- *Kan een dynamische test het succes van een dyslexiebehandeling voorspellen?*
- > De dynamische posttestscores van de schrijf subtesten zijn goede voorspellers voor het effect van een dyslexiebehandeling

Independent variables	Experimental Condition	β	Control Condition	β
	<i>B (SE)</i>		<i>B (SE)</i>	
Word Reading Fluency				
Constant	-0.42 (9.34)		10.72 (9.50)	
Phonemic Awareness	0.59 (0.77)	0.12	0.15 (0.53)	0.06
Prosodic Awareness	0.18 (0.32)	0.09	0.55 (0.44)	0.24
Writing Competence	1.03 (0.29)	0.53**	1.33 (0.47)	0.56
Context-Dependent Words	1.16 (0.35)	0.50**	0.61 (0.67)	0.17
R^2	0.67		0.511	
F	7.94**		4.19*	

Conclusies promotieonderzoek dynamische testen

- Uitkomsten vernieuwend, eerste Nederlandse test gericht op lezen en schrijven
- Eerste indicatie dynamisch testen meer inzicht geeft
- Vergelijkbare vaardigheden gemeten als bij statische testen
- Dynamische testen waardevol bij kinderen met dyslexie
- Dynamische schrijftesten voorspellen succes dyslexie behandelingen
- Dynamische test kan aanvulling zijn op het testen in het onderwijs en de dyslexie behandelingen/ onderzoeken
- Samenwerken met kinderen geeft beter zicht op onderwijsbehoeften

Conclusies promotieonderzoek: aanbevelingen

- Grotere groepen kinderen
- Aanpassen subtesten en training
- Toevoegen derde groep kinderen: kinderen met lees- en spellingsmoeilijkheden

Casus Ana

- Uit: Test de Evaluacion del Potencial de Aprendizaje para Lecto-escritura (Mata & Serrano, 2019)
- Ana, 10 jaar uit groep 5
- Sinds groep 3 geen stijging in schoolresultaten hangt samen met toename verzuim door astma
- Gemiddelde intelligentie, Brus/Klepel zwakste 6,7 % (langzaam en traag)

Casus Ana

- Uitkomsten dynamische subtesten
 - Fonologisch Bewustzijn: pretest 2/14 posttest 12/14 = PL hoog
 - Prosodisch Bewustzijn: pretest 6/18 posttest 15/18 = PL hoog
 - Schrijfvaardigheid van Woorden: pretest 19/24 posttest 19/24 = PL zwak
 - Context Afhankelijke Woorden: pretest 8/18 posttest 11/18 = PL gemiddeld

Casus Ana

- Uitkomsten observaties (pretest en training):
 - Zelfregulatie; pretest 15/16 training 16/16, lette goed op, was betrokken
 - Volharding; pretest en training 16/16, wilde het heel goed doen, opdracht afmaken (Fonologisch Bewustzijn)
 - Frustratietolerantie; pretest 5/16 training 5/16, werd boos als het niet goed ging
 - Flexibiliteit; pretest 13/16 training 14/16, moeite begrip training (Schrijfvaardigheid van Woorden, Context Gebonden Woorden), probeert alternatieve oplossingen te vinden, kan zichzelf corrigeren
 - Motivatie; pretest en training 16/16, interesse in de opdrachten, deed goed mee in de training
 - Interactie; pretest en training 16/16, spraakzaam, niet verlegen, deelde haar indrukken van de taken (moeilijk, makkelijk)

Casus Ana

■ Conclusies

- Moeite met lezen en schrijven ondanks gemiddelde intelligentie, mogelijk deels veroorzaakt door vele verzuim maar zo is nu gebleken ook door ontbreken basisvaardigheden
- Leerpotentieel: Fonologisch en Prosodisch bewustzijn (basis voor verdere lees en spellingsontwikkeling)
- Context Gebonden woorden: nog ruimte voor verbetering
- Hoge mate van motivatie, volharding en interactie ondanks frustratie bij moeilijkere taken
- Advies > interventies op fonologie en prosodie als basis voor betere lees- en schrijfvaardigheden, begeleiding op leren omgaan met frustraties

Zelf aan de slag met dynamisch testen

- Waar wil je met de leerling aan gaan samenwerken?
 - Bedenk een (test)opdracht
 - Bedenk een training: doelgericht, betekenisvol. Welke strategie kan worden ingezet: prompt strategie, (metacognitieve) hints.
 - > Voorbeelden bij lezen: herhaelvraag, klemtoon hulp, betekenisvraag, klankhulp
 - > Voorbeelden bij rekenen: aanmoediging, wat heb je al geprobeerd, geef hints, denk aan..
 - Bedenk observatie categorieën (voor pretest en trainingsfase : zelfregulatie, volharding, frustratietolerantie, flexibiliteit en interactie)
 - Laat het kind de test maken, werk samen met het kind aan de training, laat het kind de test nogmaals maken
 - Bepaal het potentieel om te leren: posttestscore – pretestscore

Reflectie

- Stelling: In de diagnostiek zou naast de statische testen ruimte moeten worden ingebouwd voor de afname van dynamische tests. Samen levert dit een completer plaatje van de ondersteuningsbehoeften van een kind.

Zelf aan de slag met dynamisch testen

Bedenk een mini dynamische testopdracht of cognitieve trainingsactiviteit voor een van de *volgende doelgroepen*:

- Een kind met (vermoedelijk dyslexie)/een potentieel begaafd kind/iemand uit de eigen doelgroep

Richtlijnen:

- In maximaal 15 minuten uitvoerbaar (test-training-hertest)
- Benoem doel, aanpak in de training en benodigde (onderzoeks) materialen
- Bedenk een manier op de reactie of leerpotentie te observeren
- Korte terugkoppeling vanuit een groepje

Afronding en reflectie

- Wat neem je mee van deze deelsessie?
- Link naar proefschrift: <https://hdl.handle.net/1887/4098055>

Bedankt voor jullie
aandacht en inbreng

VRAGEN?